

УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Обґрунтовано теоретичні аспекти управління майновим потенціалом підприємства в сучасних умовах господарювання. Узагальнено сутність та структуру майнового потенціалу підприємства.

Ключові слова: майновий потенціал, управління майновим потенціалом, система управління, ефективний механізм управління, ресурси.

Abstract

The theoretical aspects of managing the property potential of the enterprise in the modern conditions of management are substantiated. The essence and structure of the property potential of the enterprise are generalized.

Keywords: property potential, management of property potential, management system, effective management mechanism, resources.

Вступ

Управління майновим потенціалом є однією з головних проблем функціонування будь-якого суб'єкта господарювання. Формування й ефективне використання об'єктів майнового потенціалу стає найважливішим засобом забезпечення конкурентоспроможності підприємства, прибуткової діяльності та досягнення в цілому стійкого розвитку в майбутньому.

Мета даної роботи визначити сутність та структуру майнового потенціалу, систему управління майновим потенціалом підприємства та запропонувати шляхи її вдосконалення.

Результати дослідження

Як відомо, оптимальний процес формування та використання майна забезпечує ефективне функціонування підприємства в цілому, а саме: сучасне технологічне оснащення, збільшення об'єктів діяльності за величиною і асортиментом, створення прибутку, зростання продуктивності праці персоналу, формування інвестиційно-інноваційних грошових потоків. Майнові об'єкти підприємства під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів постійно знаходяться в динаміці й розвитку, у результаті чого може відбуватися нарощення майнового потенціалу.

Денисюк О.Г. зазначає, що майновий потенціал підприємства – це сукупність можливостей майнових об'єктів, які контролюються підприємством в результаті минулих подій, функціонують у матеріальній, нематеріальній, фінансовій формах та, системно використовуючи які в господарській діяльності, підприємство очікує отримати економічні вигоди, включаючи синергетичний ефект, в майбутньому у формі чистого доходу, доданої вартості, чистого прибутку та власного капіталу [1, с. 8].

В свою чергу, майновий потенціал є складовим елементом системи економічного потенціалу, який за напрямками формується потенціалом ресурсів, господарським та вартісним потенціалами.

Майновий потенціал своєю сукупністю елементів безпосередньо впливає на господарський і вартісний потенціали: зі зростанням майнового потенціалу відбувається збільшення обсягів об'єктів господарювання та, відповідно, ринкової вартості підприємства.

Майновий потенціал підприємства забезпечує весь процес господарської діяльності на підприємстві. Відповідно до цього всі його складові елементи забезпечують відповідні стадії даного процесу. Для глибшого розуміння сутності майнового потенціалу та його складових доцільно розглянути структуру майнового потенціалу підприємства [1-5] (рис. 1).

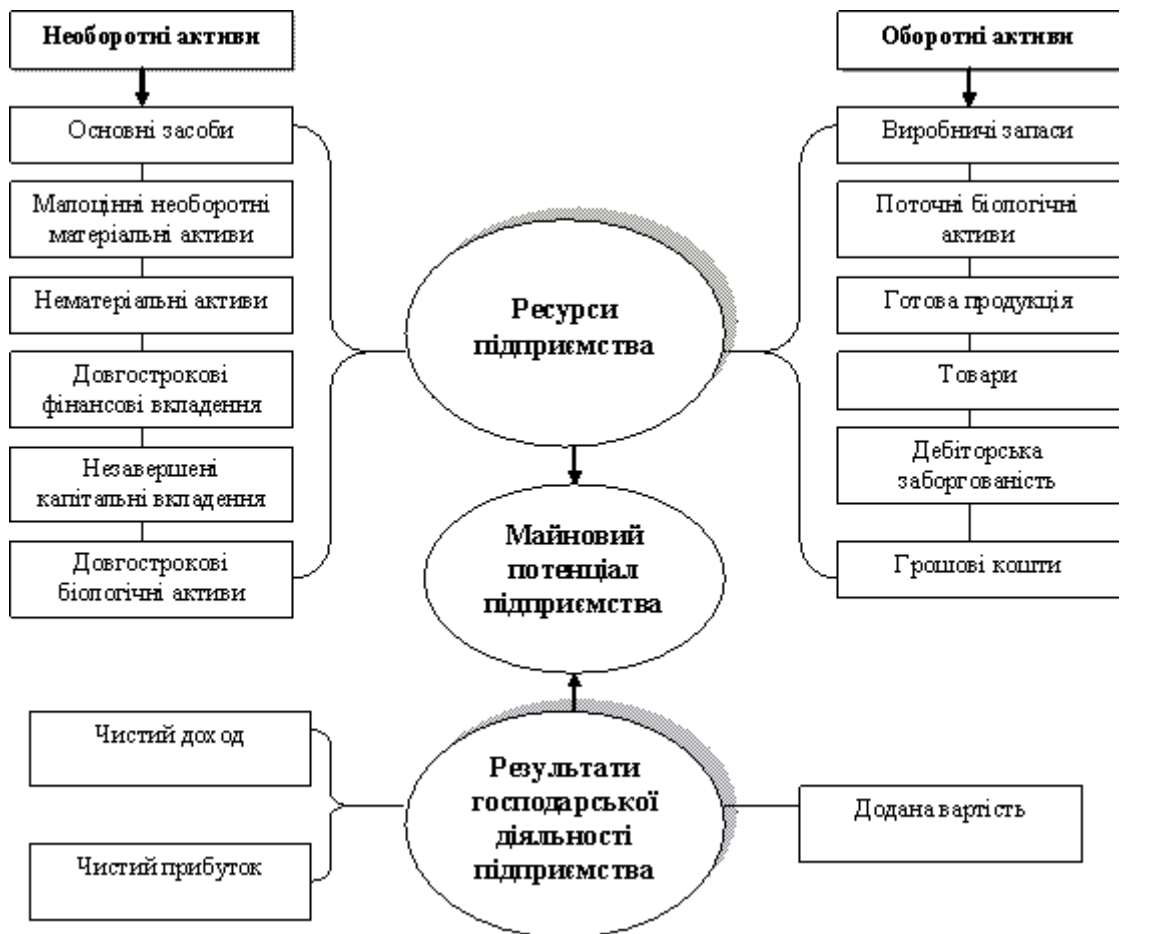

Рисунок 1 – Структура майнового потенціалу підприємства

Отже, структуру майнового потенціалу складають ресурси підприємства та результати його господарювання.

Ефективне формування та використання майнового потенціалу потребує налагодженої системи управління ним. Так, на думку автора джерела [5], систему управління майновим потенціалом можливо представити як сукупність визначених принципів, підходів, методів щодо формування та використання даного потенціалу, а також пріоритетних напрямів його розвитку.

Принципи, на яких ґрунтується система управління майновим потенціалом підприємства, є наступні: системність, обґрунтованість, комплексність, адаптивність та ін.

Системність визначає процес формування складових майнового потенціалу з метою забезпечення їх збалансованості; дотримання системності у розробці стратегії і тактики фінансування, а також в реалізації запланованих заходів через дослідження системи взаємопов'язаних та взаємоузгоджених показників, наприклад, співвідношення необоротних та оборотних активів, основних засобів та оборотних активів, власного капіталу та зобов'язань, дебіторської та кредиторської заборгованості, доходів та витрат тощо;

Обґрунтованість забезпечує формування майнового потенціалу на реалістичних показниках економічного і соціального розвитку підприємства, а також розрахунках доходів і витрат діяльності, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил. Основними такими показниками є: загальна вартість активів підприємства, обсяги основних засобів, оборотних активів, дебіторської заборгованості, готової продукції і товарів, власні та залучені фінансові ресурси, власні оборотні активи, чисті доходи, чистий прибуток (збиток), чиста прибутковість доходів, рентабельність, рівень використання ресурсів на 1 грн чистого доходу, операційні витрати, рівень зобов'язань на 1 грн власного капіталу, загальна платоспроможність, рівень придатності основних засобів, продуктивність праці тощо. Крім цього, сутність даного принципу полягає в тому, що методи, форми й засоби управління майном мають бути науково обґрунтовані та перевірені на практиці, що передбачає безперервний збір, обробку й аналіз науково-технічної, економічної,

правової та інших видів інформації.

Комплексність припускає наявність повного набору всіх функцій управління майном – прогнозування, програмування, планування, контролю, регулювання, обліку, організації, координування, нормування, керівництва, активації.

Прогнозування передбачає розробку прогнозу стану, розвитку та результату ефективного використання майнового потенціалу підприємства на основі наявної інформаційної бази з метою передбачення напрямів, характеру та особливостей розвитку підприємства в майбутньому.

Планування майнового потенціалу підприємства – це системний процес управління майном та його розвитком, який передбачає розробку обґрунтування цілей діяльності, визначення найкращих методів і способів їх досягнення при ефективному використанні усіх елементів, характеристик потенціалу з метою отримання оптимальних результатів діяльності, створення максимально можливого обсягу благ, які б відповідали потребам суспільства на певному етапі його розвитку [3].

Контроль (моніторинг) майна є інструментом виявлення змін, які відбуваються у процесі здійснення господарської діяльності та управлінні майновим потенціалом підприємства. Облік майна ведеться з метою отримання даних про його наявність, втрату, нестачу, рух, вартість та якісний стан, тобто про всі кількісно-якісні характеристики, які необхідні для формування та накопичення майнового потенціалу, встановлення належного контролю за умовами зберігання, доцільністю та ефективністю його використання.

Принцип адаптивності визначає інноваційність формування майнового потенціалу, який на основі даного принципу має бути гнучко пристосований до впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. У відповідності з цим, майновому потенціалу підприємства має бути характерний інноваційний тип розвитку.

Цілеспрямованість орієнтує на цілі й завдання, які на визначений момент ставить перед собою підприємство щодо формування та ефективного використання майнового потенціалу через регулювання обсягів господарювання, асортименту та якості продукції, продуктивності праці, а також забезпечення дотримання показників ефективності господарської діяльності;

Динамічність визначає необхідність систематичного залучення інвестицій для стимулювання формування та розвитку майнового потенціалу підприємства. Суб'єкти господарювання повинні слідкувати за джерелами своєчасного оновлення майна. Для пошуку найбільш ефективного варіанту залучення інвестиційних ресурсів ефективним є застосування діагностики інвестиційної привабливості підприємства та його потенціалу.

Принцип синергізму реалізується при використанні майна, на засадах господарювання, асоціаціями, корпораціями, консорціумами, концернами та іншими об'єднаннями юридичних осіб. В сучасних умовах кращий результат отримують суб'єкти господарювання, які разом займаються господарською діяльністю (створюють кластери), оскільки в такому випадку їх сукупний майновий потенціал є вищим, порівняно з їх одноосібним функціонуванням.

Принцип оптимальності передбачає, що система управління майновим потенціалом має забезпечувати підвищення ефективності господарської діяльності з обов'язковою мінімізацією витрат самої системи. Система управління майновим потенціалом не має створювати великого обсягу витрат.

Суть принципу холізму полягає в тому, що майновий потенціал буде формуватись та відтворюватись ефективно з користю для підприємства тільки за умови його синтезу з фінансовим, трудовим, природним, ресурсним, інформаційним, інвестиційно-інноваційним та іншими видами потенціалу підприємства.

Прогнозованість свідчить, що в цілях підвищення ефективності управління майновим потенціалом, а також зниження рівня витрат і позапланових втрат керівництво підприємства повинно постійно впроваджувати заходи для прогнозування виникнення певних ризиків.

Принцип зворотнього зв'язку реалізується шляхом проведення діагностики майнового потенціалу. Кінцеві результати діагностики майна можуть бути використані для майбутнього планування та розвитку потенціалу.

Принцип гнучкості передбачає, що система управління майновим потенціалом не є усталеною, а змінюється під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів і, відповідно, до цього майновий потенціал підприємства може як збільшуватись, так і зменшуватись.

Одним з першочергових завдань управління майновим потенціалом підприємства є забезпечення ефективного відтворення його основних об'єктів. Проблеми відтворення об'єктів майнового

потенціалу сьогодні актуальні як ніколи, оскільки вони не тільки морально та фізично зношені, але й їх рівень інноваційності недостатній для здійснення ефективного господарювання.

Практична дія механізму управління майновим потенціалом підприємства має ґрунтуватись на конкретних інструментах та методичних підходах, які в змозі реально забезпечити максимально повну й ефективну вибірку поточних і перспективних можливостей використання майна підприємства, тобто його потенціалу [6].

Об'єкти майнового потенціалу можливо відтворити використовуючи постійні (безповоротні), тимчасові (поворотні) джерела, а також цільові надходження та благодійні внески. Сформована система джерел відтворення об'єктів майнового потенціалу наведена на рис. 2.

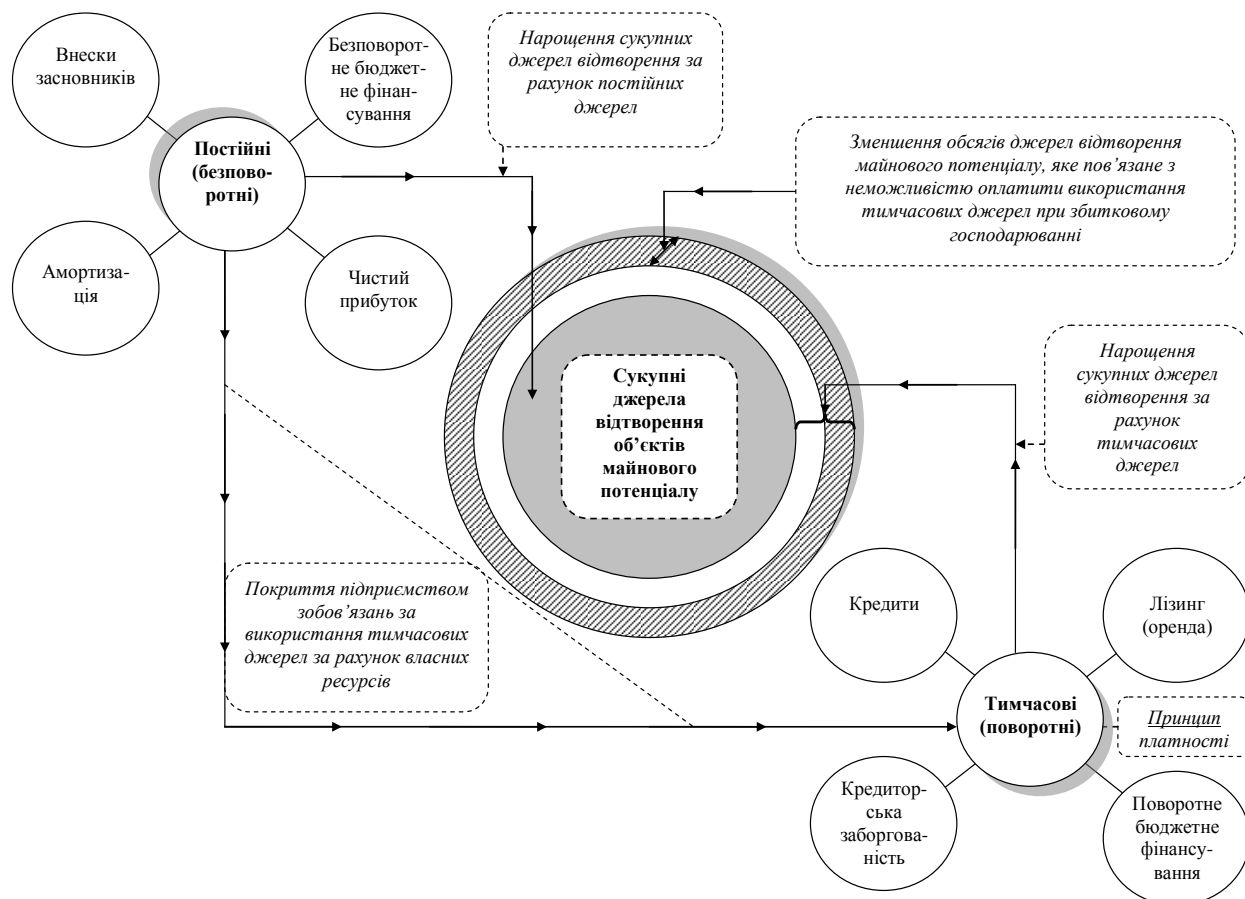

Рисунок 2 – Джерела відтворення об'єктів майнового потенціалу підприємства

Систематизовані джерела відтворення об'єктів майнового потенціалу відображено в структурі як постійні (безповоротні) та тимчасові (поворотні). До першої групи відноситься чистий прибуток, амортизація, внески засновників та безповоротне бюджетне фінансування, а до другої – кредити банків, лізинг (оренда), кредиторська заборгованість та поворотне бюджетне фінансування. При цьому, пріоритетне значення належить амортизації та кредитним ресурсам, які тимчасово залучаються до процесу господарювання підприємства. Дослідження підтверджує, що саме амортизація є вагомим внутрішнім джерелом відтворення об'єктів основних засобів.

Висновки

Отже, функціонування підприємств у ринковій економіці вимагає формування дієвого механізму управління майном, що забезпечує їх безперервний розвиток, економічне зростання та збереження фінансової незалежності. Відомо, що найважливішим елементом економічного потенціалу підприємства виступає майно у різних формах їх існування. Одночасно через склад та структуру майна, джерела їх формування розкривається майновий потенціал підприємства. Тому аналіз майнового потенціалу повинен бути спрямований на вивчення ефективності використання майна

підприємства за його складовими та оцінку впливу їх використання на зміну фінансового стану.

Таким чином, систему управління майновим потенціалом можливо представити як сукупність визначених принципів (системність, обґрунтованість, комплексність, адаптивність, цілеспрямованість, динамічність, синергізм, оптимальність, прогнозованість зворотній зв'язок гнучкість), підходів (аспектний, ситуаційний, системний, процесний, синергетичний) та методів (системний аналіз, діагностика, факторний аналіз, виробничі функції, модель Дюпона, інструменти моделювання, планування, прогнозування, графічний метод) щодо формування та використання даного потенціалу, а також повноважень органів управління підприємства.

Необхідно зазначити, що основними завданнями ефективного управління майновим потенціалом є його формування, використання та відтворення. Це зумовлює використання методів корпоративного управління до алгоритмів визначення поточних, оперативних і потенційних можливостей використання майнових ресурсів [6].

Процес ефективного формування та використання об'єктів майнового потенціалу полягає в виявленні резервів, пріоритетних напрямів підвищення рівня використання існуючих майнових потужностей господарюючої системи; розкритті можливостей існуючих і необхідних об'єктів та резервів господарювання; формуванні механізмів забезпечення ефективного використання об'єктів з метою підвищення та нарощення в цілому конкурентоспроможності господарюючої системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Денисюк О.Г. Майновий потенціал підприємства: сутність, відтворення, управління / автореферат дисертації на здобуття наук. ст. канд. екон. Наук. – Київ, 2010. – 23 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посібник / Бойчик І.М. – вид. 2-ге, доповн. і переробл. – К.: Атака, 2006. – 528 с
3. Экономический потенциал региона: анализ, оценка, диагностика: Монография / Тищенко А.Н., Кизим Н.А., Кубах А.И., Давыскиба Е.В. – Х.: ИД «ИДЖЕК», 2005. – 176 с.
4. Денисюк О. Г. Амортизація як джерело відтворення майнового потенціалу підприємства / О. Г. Денисюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2007. – № 3 (41). – С. 155 – 165.
5. Денисюк О. Г. Система управління майновим потенціалом підприємства / О. Г. Денисюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2008. – № 1 (43). – С. 162 – 171.
6. Сидоренко-Мельник Г.М., Богиня І.В. // Механізм управління майновим потенціалом підприємства / / Г. М. Сидоренко-Мельник, І. В. Богиня // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. - 2016. - № 4. - С. 79-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2016_4_12

Кравецька Алла Станіславівна — канд. екон. наук, доцент кафедри підприємництва і фінансової діяльності, Вінницький національний технічний університет

Alla S. Krajevska — Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship and Financial Activity, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia